

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію
«Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія
та практика реалізації на основі положень Кримінального
процесуального кодексу України 2012 р.»¹

Безсумнівним є те, що поштовхом до активізації наукових досліджень у сфері кримінального процесу стало набуття чинності Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 р., новизна та суперечливість норм якого зумовили появу наукових праць, присвячених, як правило, окремим інститутам кримінального процесуального права, у тому числі і на рівні дисертаційних та монографічних робіт. Це стосується таких проблем, як засади кримінального провадження, негласні слідчі (розшукові) дії, заходи забезпечення кримінального провадження, провадження із перегляду судових рішень, провадження в суді присяжних, джерела доказів, визнання недопустимості доказів, форми закінчення досудового розслідування, кримінальне провадження на підставі угод, повноважень слідчого судді з розгляду та вирішення скарг, кримінальне провадження із застосування примусових заходів медичного характеру, виконання судових рішень у кримінальному провадженні, компетенції прокурора та керівника органу досудового розслідування, застосування відеоконференції у кримінальному провадженні України, функція судового контролю, цивільний позов у кримінальному провадженні та ін., що свідчить про серйозну

доктринальну розробку теоретичних та практичних проблем формування та застосування кримінально-процесуальних норм. Є ряд наукових доробок і більш загального характеру, присвячених традиційним для кримінально-процесуальної доктрини проблемам, що актуалізувалися через зміну регламентації кримінально-процесуальної діяльності: дослідження, присвячені кримінально-процесуальним рішенням, а також окремим кримінально-процесуальним функціям. Однак у доктрині бракувало комплексних наукових досліджень, пов'язаних із фундаментальною та, по суті, основною (хоча і не новою) проблемою кримінального процесу, а саме — проблемою кримінально-процесуальних функцій.

Саме тому теоретично виправданим з позицій потреб науки кримінального процесу є звернення автора монографії — І.В. Гловюк — до проблем теорії, методології та практики реалізації кримінально-процесуальних функцій на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р. Структура та зміст монографії свідчить про те, що автором проведено серйозне наукове дослідження та отримано науковий результат у двох площинах: по-перше, у площині формування та викладення цілісної авторської

¹ Гловюк І.В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.: монографія / І.В. Гловюк. — Одеса: Юридична література, 2015. — 712 с.

концепції кримінально-процесуальних функцій, яка включає у себе: поняття та ознаки кримінально-процесуальних функцій, їх співвідношення з суміжними категоріями кримінально-процесуальної доктрини, методологічні ідеї теорії кримінально-процесуальних функцій, систему та види кримінально-процесуальних функцій, аналіз виділених кримінально-процесуальних функцій за схемою: поняття та сутність функції; завдання функції; суб'єкти реалізації функції та їх повноваження; часові межі існування функції; проблеми реалізації функції за Кримінальним процесуальним кодексом України. По-друге, науковий результат автора пов'язаний із теоретично-обґрунтованими пропозиціями щодо внесення змін та доповнень до Кримінального процесуального кодексу України, враховуючи те, що період дії його норм вже показує проблемність застосування ряду положень та необхідність їх вирішення на нормативному рівні. І хоча не з усіма пропозиціями можна погодитися, їх кількість, характер обґрунтування та системний характер свідчать про дослідження автором проблеми кримінально-процесуальних функцій не тільки у теоретичному аспекті, а й у аспекті їх реального практичного застосування, хоча, безумовно, мета дослідження та завдання, а також обсяг монографії не дозволив автору дослідити усі проблеми, яка мають місце у цій площині.

Структура монографії є достатньо логічною. Перший розділ присвячено розгляду теоретико-методологічних основ теорії кримінально-процесуальних функцій, в межах якого проаналізовано наукову розробленість проблеми кримінально-процесуальних функцій у кримінально-процесуальній доктрині та розглянуто питання щодо методологічних ідей теорії кримінально-про-

цесуальних функцій, поняття та ознаки кримінально-процесуальних функцій, категорії «кримінально-процесуальна функція» в системі інших категорій теорії функціоналізму у кримінально-процесуальній доктрині. У другому розділі із використанням великої кількості наявних доктринальних досліджень у цій сфері викладено авторське бачення системи та класифікації кримінально-процесуальних функцій. Третій розділ присвячено детальному визначенню функціональної характеристики учасників кримінального провадження, включаючи такого відносно нового учасника, як представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження. Надалі автор переходить до детального розгляду функцій, відповідно, основоположного (первинного) рівня (кримінального переслідування, захисту, правосуддя), вторинного рівня, паралельного (приєднаного) рівня та обслуговуючого рівня. У Висновках до монографії сформульовано основні наукові результати дослідження.

Крім того, слід ще раз відмітити таку позитивну рису монографії, як велика кількість пропозицій щодо внесення змін та доповнень до Кримінального процесуального кодексу, які обґрунтовані шляхом аналізу проблем слідчої та судової практики.

Таким чином, наукове та практичне значення цього монографічного дослідження є беззаперечним.

Разом з тим, слід висловити і деякі зауваження та побажання щодо змісту роботи та її окремих положень.

Автором як функція основоположного (первинного) рівня досліджується функція кримінального переслідування, визначена таким чином: обумовлений завданнями кримінального провадження напрямок діяльності прокурора, слідчого, оперативного підроз-

ділу, а у випадках, передбачених КПК — потерпілого, його представника та законного представника щодо формулювання твердження про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення або вчинення нею іншого суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, а також з відстоювання цієї тези шляхом викриття особи у вчиненні кримінального правопорушення, встановлення вчинення нею іншого суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, для забезпечення державного осуду її діяння (у формі констатації винуватості особи, вчинення нею іншого діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, кримінальної відповідальності та/або застосування до неї інших заходів кримінально-правового характеру) та належної реалізації наслідків такого осуду, що реалізується за допомогою кримінально-процесуальних засобів пізнавального та забезпечуючого характеру у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством. Слід віддати належне авторському обґрунтуванню її наявності із посиланнями на нормативні джерела іноземних держав та доктринальні дослідження, аналізу співвідношення кримінального переслідування та обвинувачення. Разом з тим, вважаємо, оскільки у Кримінальному процесуальному кодексі України ця функція прямо не указується, автору було б доцільно більш ґрунтовно пояснити необхідність виділення саме цієї функції на доктринальному та, можливо, нормативному рівні, у контексті того, які переваги для науки та практики

має розгляд відповідного напрямку діяльності прокурора, слідчого, оперативного підрозділу, а у випадках, передбачених КПК — потерпілого, його представника та законного представника як кримінального переслідування, а не обвинувачення, що вказано у ст.ст. 3, 22 Кримінального процесуального кодексу.

У якості суб'єктів кримінального переслідування автором у цілому вірно виділено оперативні підрозділи (с. 363-364). Разом з тим, їх роль у здійсненні кримінального переслідування охарактеризована недостатньо, не проаналізований у цьому контексті Закон України "Про оперативно-розшукову діяльність", а специфіка здійснення кримінального переслідування підрозділу детективів та підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України не розглянута.

Проте, незважаючи на висловлені зауваження, рецензована монографія є вагомим науковим дослідженням, у якому автору — І.В. Гловюк — вдалося сформулювати системну концепцію кримінально-процесуальних функцій, обґрунтувати запропоновані зміни та доповнення до Кримінального процесуального кодексу України у контексті реалізації кримінально-процесуальних функцій. У цілому теоретичний рівень монографії та актуальність розв'язуваних проблем є вагомим внеском у науку кримінального процесу.

*Провідний науковий співробітник
Одеського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор*

М.П. Водько